

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради
Факультету психолого-
педагогічної освіти та
мистецтв від 29.06.2022 р.,
протокол №8

**НАРОДОЗНАВСТВО ТА ХОРЕОГРАФІЧНИЙ
ФОЛЬКЛОР УКРАЇНИ**

ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни
підготовки здобувачів I рівня вищої освіти (бакалаврського)
спеціальності 024 ХОРЕОГРАФІЯ

**Запоріжжя
2022 рік**

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Бердянським державним педагогічним університетом

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

кандидатка педагогічних наук, доцентка, керівниця танцювального гуртка-методист ЦДЮТ **Юлія ТАРАНЕНКО**

Обговорено та рекомендовано вченою радою факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв 29.06.2022 р., протокол № 8.

ВСТУП

Програма вивчення обов'язкової навчальної дисципліни «Народознавство та хореографічний фольклор України» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти I рівня (бакалаврського) спеціальності 024 «Хореографія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є збереження та популяризація хореографічного фольклору України.

Міждисциплінарні зв'язки: «Анатомія, фізіологія та безпека життєдіяльності у хореографії», «Педагогіка», «Основи академічного письма», «Психологія спілкування з практикумом», «Основи теорії музики та гра на музичному інструменті», «Теорія і методика викладання класичного танцю», «Теорія і методика викладання українського народно-сценічного танцю», «Теорія і методика викладання сучасного сценічного танцю», «Мистецтво балетмейстера», «Сучасні інформаційні технології (за професійним спрямуванням)».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Народознавство та хореографічний фольклор України як освітній компонент підготовки майбутнього хореографа

Змістовий модуль 2. Сільськогосподарська культура. Домашні промисли та ремесла

Змістовий модуль 3. Календарно-обрядова творчість українського народу

Змістовий модуль 4. Родинно-обрядова творчість українського народу

Змістовий модуль 5. Танцювальна культура Запорізького краю

Змістовий модуль 6. Проектна діяльність на основі хореографічного фольклору України

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – засвоєння базових знань з дисципліни «Народознавство та хореографічний фольклор України»; розширення і поглиблення знань з історіографії, етнографії і фольклористики, їх методології і методик, сучасної проблематики; формування вміння зберігати та примножувати моральні, культурні, національні цінності українського народу засобами хореографічного мистецтва; розвиток вміння проектувати діяльність з хореографічного фольклору України, зокрема Запорізького краю, підвищення загального культурно-освітнього та професійного рівня майбутніх хореографів.

1.2. Завдання навчальної дисципліни:

- розширення уявлення про побут, художні промисли та ремесла українців;
- знайомство з видатними фольклористами, представниками вітчизняної танцювальної культури;
- вивчення календарно-обрядової, родинно-обрядової та соціально-побутової творчості українського народу;
- практичне засвоєння та впровадження вмінь і навичок в пасивно-побутовій, художньо-творчій, сценічно-виконавській та просвітницько-педагогічній діяльності;
- формування вміння користуватися науковою та методичною літературою з народознавства та фольклорознавства;
- формування вміння розробляти та реалізовувати різні види проєктів національного спрямування (інформаційний, дослідницький, практико-орієнтований, творчий);
- вироблення розуміння функціонування фольклору в сучасних умовах глобалізації;
- розвиток творчого потенціалу майбутнього хореографа, підвищення педагогічної та виконавської майстерності, підтримка новаторства, прагнення до самостійного пошуку індивідуального стилю роботи;
- виховання інтересу до різних граней національної етнокультури.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми «Хореографія» студенти набувають компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
Фахові компетентності спеціальності (СК)

СК 02. Здатність аналізувати основні етапи, виявляти закономірності історичного розвитку мистецтв, стильові особливості, види і жанри, основні принципи координації історико-стильових періодів світової художньої культури.

СК 04. Здатність оперувати професійною термінологією в сфері фахової хореографічної діяльності (виконавської, викладацької, балетмейстерської та організаційної).

СК 05. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків для забезпечення освітнього процесу в початкових, профільних, фахових закладах освіти.

СК 08. Здатність сприймати новітні концепції, усвідомлювати багатоманітність сучасних танцювальних практик, необхідність їх осмислення та інтегрування в актуальний контекст з врахуванням вітчизняної та світової культурної спадщини.

СК 10.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 02. Розуміти моральні норми і принципи та вміти примножувати культурні, наукові цінності і досягнення суспільства в процесі діяльності.

ПРН 03. Вільно спілкуватись державною мовою усно і письмово з професійних та ділових питань.

ПРН 07. Знати і розуміти історію мистецтв на рівні, необхідному для застосування виразально-зображальних засобів відповідно до стилю, виду, жанру хореографічного проекту.

ПРН 09. Володіти термінологією хореографічного мистецтва, його понятійно категоріальним апаратом.

ПРН 10. Розуміти хореографію як засіб ствердження національної самосвідомості та ідентичності.

ПРН 13. Розуміти і вміти застосовувати на практиці сучасні стратегії збереження та примноження культурної спадщини у сфері хореографічного мистецтва.

ПРН 15.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **90 години / 3 кредити ECTS.**

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль № 1. Народознавство та хореографічний фольклор України як освітній компонент підготовки майбутнього хореографа

Тема 1. Вступ. Предмет і завдання дисципліни. Міждисциплінарні зв'язки. Зародження, розвиток, перспективи народознавства в Україні

Тема 2. Фольклор і фольклористика. Жанри фольклору

Тема 3. Історичні постаті у фольклорі України (В.Верховинець, В. Авраменко, С. Чуперчук та ін. Життєвий та творчий шлях)

Змістовий модуль № 2. Сільськогосподарська культура. Домашні промисли та ремесла

Тема 4. Сільськогосподарська культура України: традиційне хліборобство та тваринництво

Тема 5. Допоміжні заняття, промисли і ремесла українців

Тема 6. Українське національне вбрання

Змістовий модуль № 3. Календарно-обрядова творчість українського народу

Тема 7. Календарні свята та обряди осінньо-зимового циклу

Тема 8. Календарні свята та обряди весняно-літнього циклу

Тема 9. Розробка та презентація театральнo-хореографічного проєкту весняно-літнього циклу

Змістовий модуль № 4. Родинно-обрядова творчість українського народу

Тема 10. Епічні та лірико-епічні фольклорні жанри

Тема 11. Дитячий фольклор

Тема 12. Розробка та презентація театральнo-хореографічного проєкту родинно-обрядової творчості

Змістовий модуль № 5. Танцювальна культура Запорізького краю

Тема 13. Танці Запорізького краю в обробці З. Сизоненка.

Тема 14. Танцювальний колективний проєкт на основі танців Запорізького краю.

Змістовий модуль 6. Проєктна діяльність на основі хореографічного фольклору України

Тема 15. Розробка та презентація тем проєктів із народознавства та хореографічного фольклору України.

Тема 16. Робота над проєктом.

Тема 17. Презентація проєктів (проєкту) із народознавства та хореографічного фольклору України.

3. Рекомендована література

Базова

1. Зубатов С.Л. Танцювальні композиції та етюди українських народних танців: навчальний посібник. К. : Ліра-К, 2021. 376 с.
2. Курочкін О.В. Святково-обрядова культура: вибрані праці. К. : Ліра-К, 2021. 298 с.
3. Гарасим Я. І. Нариси до історії української фольклористики: Навч. посібник. Київ: Знання, 2009. 301 с.
4. Давидюк В. Ф. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі). Луцьк: ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. 436 с.
5. Іваницький А.І. Український музичний фольклор. Підручник для вищих навчальних закладів. Вінниця: Нова Книга, 2004. 320 с.
6. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість. К.: Знання-Прес, 2001. 591 с.

7. Руснак І. Український фольклор. Київ: Видавничий центр «Академія», 2010. 304 с.
8. Традиційно-побутові танці України: хрестоматія. Рівне: Волин. береги, 2019. 280 с., іл.
9. Чміль В.А. Танці Запорізького краю в обробці З. Сизоненка. Мелітополь: ПП Скребейко П.В., 2011. 340 С.
10. Українські традиції і звичаї : дитяча енциклопедія. Х. : «Фоліо», 2006. 356 с.

Допоміжна

1. Артюх Л. Ф. Українська народна кулінарія. Історико-етнографічне дослідження. К.: Наукова думка, 1977. 160 с.
2. Бойко А.В. (гол. ред.) Усна історія степової України. Том І. Запоріжжя: АА Тандем, 2008. 511 с.
3. Букатевич Н.І. Чумацтво на Україні: історично-етнографічні нариси. – Записки Одеського інституту народного господарства. Одеса, 1928.
4. Гримич М.В. Звичаєве цивільне право українців ХІХ - початку ХХ століття. Київ: Арістей, 2006. 560 с. ISBN 966-8458-84-2.
5. Данилевська Надія, Ткач Микола. Просили батько, просили мати...!(пам'ятка для наречених). К.: Поліграф Консалтинг, 2005. 32 с.
6. Дзира Я.І. Автопортрет нації. Київ: Бібліотека українця, 1997. 147 с.
7. Дихан М.Д. Преселване на българите в Южна Украйна. Одеса: Маяк, 2001. 104 с.
8. Кісь О. Жінка в традиційній українській культурі (друга половина ХІХ - початок ХХ ст.). Львів: Інститут народознавства НАН України, 2008. 271 с.
9. Коваленко О. Глиняні люльки ХVІІ-ХVІІІ століть (за матеріалами Полтавщини). – Опішне: Українське Народознавство, 2008. 144 с.
10. Манько В. Українська народна писанка. Львів: Свічадо, 2008. 80 с.
11. Маєрчик М. Ритуал і тіло. Структурно-семантичний аналіз українських обрядів родинного циклу. Київ: Часопис «Критика», 2011. 319 с.
12. Марковський Євген. Український вертеп: розвідки й тексти. – Всеукраїнська Академія Наук, Збірник Історично-філологічного Відділу, №86. Етнографічна комісія. Київ: 1929. 202 с.
13. Наливайко С.І. Етнічна історія Давньої України. Монографія. Київ: Евшан-зілля, 2007. 624 с.
14. Ніколаєва Т. Історія українського костюма. К.: Либідь, 1996. 176 с.
15. Петров В. Походження українського народу. К.: Фенікс, 1992. 192 с. ISBN 5-87534-011-8.
16. Пещанський В. Давні килими України. – Львів: Діло, 1925, 76 с.

17. Сосенко К. Пражерело українського релігійного світогляду. Львів: Живі гроби, 1923. 80 с.
18. Творун С. українські обрядові хліби: на матеріалах Поділля. Вінниця: Книга-Вега, 2006. 96 с.: іл.
19. Чубинський П. Мудрість віків. Українське народознавство у творчій спадщині Павла Чубинського. Київ: Мистецтво, 1995. 224 с.
20. Шевнюк О.Л. Історія костюма : навч. посіб. К. : Знання, 2008. 375 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання: усні відповіді, тестування, презентація проєктів.